

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології діяльності
в особливих умовах

(підпис)

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

“ 22” червня 2020 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи психотерапії та психопрофілактики»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія»,
«Робота з персоналом»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2020-2021 навчальний рік

Протокол від «18» червня 2020 року № 10

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ _____ Ліна ПЕРЕЛИГІНА
(підпис)

20__-20__ навчальний рік

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

2020 рік

1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії та психопрофілактики» сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти професійних знань і умінь у галузі надання психологічної допомоги, більш повному і глибокому розумінню основних вимог щодо процесу проведення психопрофілактики та психотерапії, психологічних понять і категорій, їх взаємозв'язку та взаєморозвитку, збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Цей курс передбачає теоретичне і практичне визначення концептуальних засад і методологічних принципів психопрофілактики та психотерапії; ознайомлення з сучасними підходами до практики психопрофілактики та психотерапії; вироблення базових практичних умінь і навичок; формування морально-етичних норм і відповідальності; усвідомлення професійної ідентичності та становлення професійної компетентності.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що на заняттях застосовується метод порівняльного аналізу психопрофілактичних та психотерапевтичних систем, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної психопрофілактики та психотерапії, розвиток у здобувачів вищої освіти базових компетенцій психолога.

2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Афанасьєва Наталя Євгенівна, доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	Afanaseva_Natali@ukr.net
Наукові інтереси*	- психологічне консультування та психотерапія; - групова психокорекція та психотерапія; - застосування методів психолінгвістики у консультуванні та психотерапії.
Професійні здібності*	- супервізія для психологів-практиків.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1. Афанасьєва Н. Є. (у співавторстві). Використання комбінованої психотерапії для корекції професійних страхів пожежних-рятувальників. Збірник наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». – Харків: НУЦЗУ, 2017. – Вип. 22. – С. 262-269.

	<p>2. Афанасьєва Н. Є. (у співавторстві). Конструювання самоідентичності особистості в процесі нарративної психологічної допомоги. Збірник наукових праць «Проблеми екстремальної та кризової психології». – Харків: НУЦЗУ, 2017. – Вип. 22. – С. 262-269.</p> <p>3. Афанасьєва Н. Є. (у співавторстві). Особливості самоствавлення учасників операції об'єднаних сил при втраті здоров'я. Збірник наукових праць «Науковий вісник Херсонського державного університету». – Херсон, Гельветика, 2018. – Вип.3, Т. 1. – С. 18-24.</p>
--	--

* – заповнюється за бажанням НПП.

3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щоп'ятниці з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити: психофізіологія, соціальна та політична психологія, патологічна та клінічна психологія, основи психологічної практики, психологічне консультування фахівців екстремального профілю діяльності.

Постреквізити: переддипломна практика (стажування), атестаційний екзамен, виконання та захист кваліфікаційної роботи.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти із структурними компонентами, закономірностями та функціями психогієни та психопрофілактики, а також – з проблемою формування здорового засобу життя особистості. Теоретичне та практичне вивчення закономірностей формування особистості, психічних та поведінкових проявів, внутрішніх конфліктів, негармонійних міжособистісних стосунків. Оволодіння психотерапевтичними технологіями.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з історією становлення, завданнями, методами, сучасним станом психогієни та психопрофілактики;
- ознайомити із соціально-психологічними детермінантами виникнення нервово-психічних захворювань у людей;
- допомогти здобувачам вищої освіти у вирішенні проблеми професійного самовизначення;
- озброїти здобувачів вищої освіти знаннями, які дадуть їм можливість використовувати різноманітні психотерапевтичні програми;
- розширити та поглибити теоретичні знання здобувачів вищої освіти стосовно технік та прийомів психотерапії;
- сформувані у здобувачів вищої освіти навички та уміння створення унікальних психотерапевтичних програм.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи психотерапії та психопрофілактики» здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;
- критичне осмислення основних теорій, принципів, методів, понять у навчанні та професійної діяльності.

уміння:

- розв’язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів застосування інноваційних підходів.

комунікація:

- донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності;
- здатність ефективно формувати комунікативну стратегію.

автономія та відповідальність:

- управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах;
- відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

Повинні бути сформовані наступні компетентності:

- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

Результати навчання:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв’язання;
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв’язання;
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;
- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій;
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника;
- емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності;
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога;
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності;
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров’я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Заочна форма навчання
Рік підготовки	4-й
Семестр	7, 8-й
Обсяг кредитів ЄКТС	6
Загальна кількість годин	180 год.
Лекції	16 год.
Практичні, семінарські	16 год.

Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	148 год.
Вид підсумкового контролю	екзамен

6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
7 семестр (15 тижнів)		
Модульний контроль № 1		
1	<p>Тема 1. Історія виникнення, розвитку й сучасний стан психогігієни та психопрофілактики.</p> <p>1.1 Предмет, проблеми та значення психогігієни та психопрофілактики.</p> <p>1.2 Історичний огляд розвитку психогігієнічних та психопрофілактичних проблем у суспільстві.</p> <p>1.3 Становлення наукової психогігієни та психопрофілактики.</p> <p>1.4 Сучасні етапи психопрофілактичної роботи.</p> <p>1.5 Проблема екстремального впливу на нервово-психічну сферу людини в процесі діяльності.</p> <p>1.6 Вплив «інформаційного простору» на нервово-психічні функції людини.</p> <p>1.7 Монотонність і нервове стомлення.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ. – 1 год. СР – 9 год.
2-3	<p>Тема 2. Проблема екстремальних впливів на психіку людини.</p> <p>2.1 Історичний розвиток проблеми екстремальних впливів на психіку людини.</p> <p>2.2 Екстремальні впливи на психіку, стрес і дістрес.</p> <p>2.3 Причини виникнення інформаційного, професійного та психологічного стресів.</p> <p>2.4 Вплив особистісних особливостей на стресостійкість людини.</p> <p>2.5 Використання спеціальних психологічних прийомів для регуляції стресостійкості.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ. – 1 год. СР – 9 год.

Модульний контроль № 2		
4-5	<p>Тема 3. Психопрофілактика дитячих неврозів.</p> <p>3.1 Визначення поняття «дитячий невроз» та причин виникнення дитячих неврозів.</p> <p>3.2 Особливості груп причин: а. психічна травма; б. преневротичні патохарактерологічні радикали; в. порушення системи відносин, і дисгармонія сімейних відносин; г. дисгармонія сімейного виховання.</p> <p>3.3 Визначення параметрів виховного процесу.</p> <p>3.4 Риси патогенних типів виховання.</p> <p>3.5 Провідний зміст патогенного конфлікту при неврозах.</p>	<p>Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.</p>
6-7	<p>Тема 4. Загальна характеристика психокорекційних заходів для дітей з нервово-психічними розладами.</p> <p>4.1 Теоретико-методологічні основи психологічної корекції як особливої форми психологічного впливу.</p> <p>4.2 Діагностична робота з контингентом ризику.</p> <p>4.3 Афективно-емоційна сфера невротичних дітей.</p> <p>4.4 Особливості спілкування, соціальних відносин невротичних дітей.</p> <p>4.5 Вольова (довільність поведінки) та мотиваційна сфери невротичних дітей.</p> <p>4.6 Самосвідомість і самооцінка; психологічний захист невротичних дітей.</p> <p>4.7 Характеристики психокорекційного впливу на дітей у невротичних та преневротичних станах. Загальна характеристика психокорекційного комплексу.</p>	<p>Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.</p>
8-9	<p>Тема 5. Психогігієна й психопрофілактика адиктивної поведінки.</p> <p>5.1 Визначення адиктивної поведінки та чинників, що впливають на її розвиток.</p> <p>5.2 Способи зміни емоційного стану за адиктивним механізмом.</p> <p>5.3 Характеристика «мислення за бажанням».</p> <p>5.4 Особливості міжособистісних стосунків адикта.</p> <p>5.5 Динаміка розвитку адиктивної поведінки.</p> <p>5.6 Характеристика етапів формування адиктивної поведінки.</p>	<p>Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 10 год.</p>
10-12	<p>Тема 6. Соціально-психологічні детермінанти адиктивної поведінки.</p> <p>6.1 Причини виникнення адиктивної поведінки.</p>	<p>Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.</p>

	<p>6.2 Вплив суспільства на розвиток адиктивних форм поведінки.</p> <p>6.3 Вплив родини, батьків, друзів на формування адиктивної поведінки особистості.</p> <p>6.4 Вікові, гендерні, освітні особливості розвитку адиктивної поведінки.</p> <p>6.5 Профілактика адиктивної поведінки.</p> <p>6.6 Принципи створення антиадиктивних програм.</p>	
13-15	<p>Тема 7. Суїцидальна та девіантна поведінка як форми дезадаптивної поведінки.</p> <p>7.1 Поняття про суїцид.</p> <p>7.2 Історичний аспект дослідження суїцидальної поведінки особистості.</p> <p>7.3 Соціальні та психологічні детермінанти суїциду.</p> <p>7.4 Психологічна діагностика суїцидального ризику.</p> <p>7.5 Психопрофілактика суїцидальної поведінки.</p> <p>7.6 Визначення девіантної поведінки. Типи девіантної поведінки.</p> <p>7.7 Чинники виникнення девіантної поведінки.</p> <p>7.8 Загальні підходи до психопрофілактики девіантної поведінки особистості.</p>	<p>Лек. – 1 год.</p> <p>ПЗ – 1 год.</p> <p>СР – 9 год.</p>
	8 семестр (20 тижнів)	
	Модульний контроль № 3	
1-2	<p>Тема 8. Історичний нарис розвитку психотерапії як науки.</p> <p>8.1 Предмет, проблеми та методи психотерапії.</p> <p>8.2 Визначення психотерапії, класифікація видів психотерапії.</p> <p>8.3 Методологічна основа психотерапії. Вимоги до умов проведення різних видів психотерапії.</p> <p>8.4 Цілі та завдання психотерапії на сучасному етапі розвитку суспільства.</p> <p>8.5 Можливості використання психотерапевтичних технік у підрозділах ДСНС.</p> <p>8.6 Основні етапи становлення психотерапії в історії (Античність, Середні століття, Новий час).</p> <p>8.7 Проблеми інтеграції психотерапії і медицини, психотерапії і психології.</p> <p>8.8 Науковий статус сучасної психотерапії. Сучасна вітчизняна психотерапія. Соціальний розвиток і психотерапія.</p>	<p>Лек. – 1 год.</p> <p>ПЗ – 1 год.</p> <p>СР – 9 год.</p>

3-4	<p>Тема 9. Принципи та методи організації психотерапевтичного процесу.</p> <p>9.1 Основні методи психотерапії.</p> <p>9.2 Психотерапія суггестії (навіювання в стані неспання, природного сну, гіпнозу, емоційно-стресова психотерапія, наркопсихотерапія).</p> <p>9.3 Самонавіяння (аутогенне тренування, метод Куе, метод Джекобсона).</p> <p>9.4 Раціональна психотерапія.</p> <p>9.5 Групова психотерапія; ігрова психотерапія; сімейна психотерапія.</p> <p>9.6 Умовно-рефлекторна психотерапія.</p> <p>9.7 Умови для застосування психоаналізу, траксактоного аналізу, гештальт-терапії, поведінково-когнітивної та ін.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.
Модульний контроль № 4		
5-6	<p>Тема 10. Основні положення та методи психоаналітичної терапії.</p> <p>10.1 Теоретичні основи психоаналізу.</p> <p>10.2 Основні правила психодинамічної психотерапії.</p> <p>10.3 Цілі корекції, позиція психолога, вимоги до клієнта.</p> <p>10.4 Основні стадії психоаналізу.</p> <p>10.5 Базисні техніки: метод вільних асоціацій, аналіз сновидінь, інтерпретація, аналіз опіру, аналіз переносу.</p> <p>10.6 Різновиди психоаналізу у сучасній психотерапії.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 10 год.
7-8	<p>Тема 11. Особливості та методи психодинамічної терапії.</p> <p>11.1 Теоретичні передумови розвитку психодинамічної психотерапії.</p> <p>11.2 Техніки психодинамічної психотерапії.</p> <p>11.3 Установлення вірних відносин з клієнтом.</p> <p>11.4 Аналіз особистісної динаміки. Підбадьорювання. Допомога у переорієнтації.</p> <p>11.5 Теорія об'єктних відносин.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.
9-10	<p>Тема 12. Загальний підхід до терапії в гештальт-психології.</p> <p>12.1 Теоретичні основи гештальт-психотерапії.</p> <p>12.2 Основні правила гештальт-психотерапії.</p> <p>12.3 Цілі корекції, позиція психолога, вимоги до клієнта.</p> <p>12.4 Основні стадії гештальт-психотерапії.</p> <p>12.5 Базисні техніки: аналіз життєвого сценарію по продуктам діяльності.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.

	12.6 Різновиди гештальт-психотерапії у сучасній психокорекційній практиці.	
11-12	<p>Тема 13. Загальна характеристика методів клієнт-центрованої терапії.</p> <p>13.1 Феноменологічний підхід як основа клієнт-центрованої терапії.</p> <p>13.2 Характеристика «тріади Роджерса»: безумовне позитивне відношення, емпатія, конгруентність.</p> <p>13.3 Стадії терапевтичного процесу: заблокованість внутрішньої комунікації, самовираження, саморозкриття, конгруентність, особистісні зміни.</p> <p>13.4 Базові психотехніки: установлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій.</p> <p>13.5 Групова клієнт-центрована психотерапія.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.
13-14	<p>Тема 14. Особливості та методи арт-терапії.</p> <p>14.1 Можливості використання різних форм мистецтва для лікувального психотерапевтичного процесу.</p> <p>14.2 Особливості використання методів арт-терапії при роботі з дітьми, родинами, дорослими людьми.</p> <p>14.3 Вибір методів арт-терапевтичного впливу при різних формах психологічних розладів.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 9 год.
15-16	<p>Тема 15. Основні положення та методи трансактного аналізу.</p> <p>15.1 Вступ до трансактного аналізу.</p> <p>15.2 Модель еґо-станів.</p> <p>15.3 Аналіз трансакцій, життєвого сценарію, ігор.</p> <p>15.4 Практика і прикладні аспекти трансактного аналізу.</p> <p>15.5 Особливості роботи терапевтичних груп в традиції трансактного аналізу. Контракт. Роль керівника в групі.</p> <p>15.6 Структурний аналіз, аналіз трансакцій і ігор в рамках терапевтичного процесу.</p> <p>15.7 Сценарний аналіз в груповому процесі.</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 10 год.
17-20	<p>Тема 16. Проблема ефективності терапії: критерії та методи оцінки.</p> <p>16.1 Чинники, що визначають ефективність психотерапії.</p> <p>16.2 Очікування клієнта, значення для клієнта звільнення від наявних проблем.</p> <p>16.3 Характер проблем клієнта, готовність клієнта до співпраці.</p> <p>16.4 Очікування психолога, що здійснює психотерапію,</p>	Лек. – 1 год. ПЗ – 1 год. СР – 10 год.

	професійний і особистий досвід психолога. 16.5 Специфічна дія конкретних методів психотерапії.	
Всього		180 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

7. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Афанасьєва Н. Є. Основи психогієни та психопрофілактики: курс лекцій. – Харків: НУЦЗУ, 2016. – 95 с.
2. Афанасьєва Н. Є. (у співавторстві) Соціально-психологічні чинники збереження психологічного здоров'я працівників ДСНС: монографія. – Харків: ХНАДУ, 2016. – 260 с.
3. Каліна Н. Ф. Психотерапія. – Київ: Академвидав, 2010. – 280 с.

Допоміжна

1. Вознесенская Е. Л. Особенности и перспективы развития арттерапии в Украине. *Наукові праці*. — 2009. — Вип. 95, Т. 10. — С. 1924.
2. Горноста́й П. Психодрама в Україні: страницы истории. *Псі: Свідомо про неспвідоме*. — 2008. — № 1(2). — С. 3536.
3. Литвиненко С. А. Основи ігрової терапії. – Одеса: СВД Черкасов, 2007. – 180 с.
4. Михайлов Б. В., Табачніков С. І., Марута Н. О., Кришталь В. В., Сердюк О. І. Стратегічні шляхи розвитку психотерапії та медичної психології в Україні. *Український медичний альманах*. — 2004. — Т. 7, № 4 (додаток). — С. 99–102.
5. Психотерапія как невербальная практика: коллективная монография / А. С. Кочарян, И. А. Кочарян, М. Е. Жидко, Н. Н. Терещенко, А. М. Лисеная, Л. П. Роголева, С. А. Кочарян; под ред. д. психол. н., проф. А. С. Кочаряна. – Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. – 260 с.
6. Куликов Л. В. Психогигиена личности: Основные понятия и проблемы: учебное пособие. – СПб.: СПбГУ, 2004. – 464 с.
7. Сельченко К. В. Психология зависимости: хрестоматия. – Минск: Харвест 2005. – 596 с.
8. Табачніков С. І., Михайлов Б. В., Марута Н. О. Актуальний стан та перспективи психотерапії та медичної психології в Україні. *Форум психіатрії та психотерапії*. — 2004. — Т. 5, спец. випуск. — С. 34–40.
9. Ткач Р. М. Использование метафоры в терапии скорби. – Київ: Університет «Україна», 2010. – 130 с.
10. Щербина Л. Ф. Метатеоретичне мислення психотерапевта: модель, дослідження, програма розвитку. – Київ: «Геопринт», 2012. – 283 с.

8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Психологічне консультування» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 100-бальна;
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – накопичувальна шкала – 4-бальна (чотирибальна).

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль			
Лекції	8	1	8
Семінари	0	0	0
Практичні заняття	8	2	16
II. Контрольна робота			26
III. Індивідуальна самостійна робота			20
IV. Екзамен			30
Разом за всі види навчальної роботи			100

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів):

4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

2 бали – завдання виконане частково.

1 бали – завдання виконане частково, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, самостійність виконання.

Контрольна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання є важливою складовою навчального процесу, яку вони виконують згідно з навчальним планом. Метою написання контрольних робіт є закріплення знань з відповідного навчального курсу, що передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти методами наукового аналізу, самостійного вивчення теоретичного матеріалу курсу. Перед виконанням контрольної роботи здобувач вищої освіти має детально вивчити лекційний матеріал з курсу, підібрати відповідну навчальну, методичну та спеціальну літературу за рекомендованим списком (а також самостійно підбраною).

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох теоретичних питань. Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання. Слід використовувати загальноприйнятну психологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм. Текст і рисунки набираються на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1; відступ – 1,25 см; вирівнювання тексту – за шириною. В таблицях та рисунках допускається використання шрифту розміром 12. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш (див. зразок), який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел розміщується з нової сторінки у алфавітному порядку.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 26 балів):

20-26 балів – здобувачем дана правильна відповідь на три теоретичні питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

15-19 балів – здобувачем дана правильна відповідь на три теоретичні питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

9-14 балів – дана відповідь на два питання;

1-8 бали – дана відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самотійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):

- 10 балів – самотійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самотійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самотійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньо-предметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), вміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Що вивчає психогігієна та психопрофілактика як наука?
2. Який внесок у розвиток психогігієни внесла антична медицина й філософія?
3. У якому році було ухвалене рішення про створення Міжнародної асоціації по психогігієні?
4. Перелічити етапи психопрофілактичної роботи.
5. Що таке стресори і як вони впливають на нервово-психічне здоров'я?

6. Чим відрізняється поняття «інформаційний голод» від поняття «сенсорний голод»?
7. Яка зв'язок між монотонністю й нервовим стомленням?
8. У чому суть дитячої проблеми адаптації?
9. Перелічити профілактичні заходи щодо попередження стомлення й перевтоми у дітей і дорослих.
10. Що таке психосоціальні подразники?
11. Що таке патогенний механізм?
12. У чому суть концепції якості життя?
13. Перелічити ресурси стійкості до стресу.
14. Які причини виникнення дитячих неврозів?
15. Назвіть параметри виховного процесу.
16. Які риси патогенних типів виховання?
17. Сформулюйте зміст патогенного конфлікту при неврозах.
18. На яких теоретичних положеннях базується психокорекція дитячих неврозів?
19. Які особливості діагностичної роботи з контингентами ризику?
20. Назвіть основні відмінності психічного розвитку дітей у преневротичних станах.
21. Дайте загальну характеристику психокорекційного комплексу при роботі з невротичними дітьми.
22. Що таке адиктивна поведінка?
23. Що таке «мислення за бажанням»?
24. Чим характеризуються міжособистісні відносини адикта?
25. Від чого залежить вибір об'єктів адикції?
26. Яка динаміка адиктивної поведінки?
27. Перелічите основні причини виникнення адиктивної поведінки.
28. Які типи виховання створюють більше високий ризик виникнення адикцій?
29. Як суспільство в цілому впливає на виникнення адиктивних відхилень?
30. Які умови й механізми необхідно враховувати при проведенні загальних психопрофілактичних заходів розвитку адиктивної поведінки?
31. Як створювати антиадиктивні психологічні програми?
32. Охарактеризуйте теорію ролей Я. Л. Моренно.
33. Опишіть основні типи порушень ролевого розвитку.
34. Порівняйте зміст поняття «регресія» в різних психотерапевтичних напрямках.
35. Дайте визначення поняття «Соціальний атом».
36. Приведіть приклади інтер- і інтраролевого, інтер- і інтраперсонального конфліктів.
37. Охарактеризуйте специфіку психодрами як методу групової психотерапії з погляду цілей і особливостей організації психотерапевтичного процесу.
38. Порівняйте типи відносин в психотерапії: трансфер, емпатія та інші.

39. Охарактеризуйте спектр ролей ведучого. Яка роль ко-терапевта в психодрамі?
40. Опишіть фази психодраматичної дії.
41. Придумайте техніку для розігрівання на початку роботи групи.
42. Проведіть паралелі між індивідуальним розвитком і груповою динамікою в психодраматичному процесі.
43. Розкрийте переваги і обмеження техніки «дзеркало».
44. Прокоментуйте наступний факт: одного учасника психодрами на початку роботи групи вибирали на ролі Відчуття провини, Матері, Субособи «Дівчинка», потім — на ролі Гніву, Мудрості, Отця, Відчуття польоту, Матері. Що можна сказати про зміни в його особистості?
45. Що таке аутентичність?
46. Які основні теоретичні принципи гештальт-терапії?
47. Які особливості психотерапевтичного контакту в гештальт-терапії?
48. Які порушення циклу контакту на кожній з терапевтичних стадій?
49. Чому невротичні механізми є механізмами переривання контакту?
50. Опишіть основні техніки гештальт-терапії. Яким чином в них реалізуються теоретичні принципи цього напрямку?
51. Опишіть необхідні і достатні умови психотерапевтичної зміни клієнта.
52. Який патогенез неврозів в концепції К. Роджерса?
53. Які психотерапевтичні механізми актуалізуються в клієнт-центрованій психотерапії?
54. Опишіть техніку емпатичних відповідей.
55. Опишіть техніку терапевтичної метафори. Які функції метафори в психотерапевтичному процесі?
56. Опишіть етапи когнітивної терапії.
57. Розкажіть про техніку когнітивної терапії.
58. Які показання до когнітивної терапії і обмеження в її застосуванні?

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі у формі екзамену.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені (оцінюється від 0 до 30 балів):

25-30 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно розв'язав усі практичні завдання з повним дотриманням вимог до виконання;

20-24 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішено всі практичні завдання;

15-20 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає окремі

суттєві неточності та помилки. Правильно вирішено два завдання;

7-14 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичного питання та практичних завдань, допускає суттєві неточності. Правильно вирішене одне завдання, інші – частково;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки. Частково вирішено практичне завдання;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань. Не вирішив жодного завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Цілі і методи психотерапії.
2. Завдання психотерапії.
3. Основні методи психотерапії.
4. Психодинамічний підхід у психотерапії.
5. Основні правила психодинамічної терапії.
6. Цілі корекції в психоаналізі.
7. Основні напрями роботи психоаналітика.
8. Позиція психолога в психоаналізі.
9. Вимоги і очікування від клієнта в психоаналізі.
10. Техніки психоаналізу.
11. Основні стадії психоаналізу.
12. Основні психоаналітичні процедури.
13. Метод вільних асоціацій.
14. Тлумачення (інтерпретація) сновидінь.
15. Інтерпретація в психоаналізі.
16. Аналіз опору в психоаналізі.
17. Аналіз переносу в психоаналізі.
18. Адлеріанська психотерапія.
19. Позиція психолога в адлеріанській психотерапії.
20. Вимоги і очікування від клієнта в адлеріанській психотерапії.
21. Техніка адлеріанської психотерапії.
22. Феноменологічний підхід в психотерапії.
23. Техніка роджеріанської психотерапії.
24. Основні компоненти роджерівської психотехніки.
25. Групова психотерапія в гуманістичному напрямі.
26. Поведінковий підхід в психотерапії.
27. Цілі поведінкової психотерапії.
28. Позиція психолога в поведінковій психотерапії.
29. Вимоги і очікування від клієнта в поведінковій психотерапії.
30. Техніки поведінкової психотерапії.
31. Когнітивна психотерапія.
32. Цілі когнітивної психотерапії.

33. Позиція психолога в когнітивній психотерапії.
34. Техніки когнітивної психотерапії.
35. Екзистенціальна психотерапія.
36. Основні поняття і положення екзистенціальної психотерапії.
37. Цілі корекції в екзистенціальній психотерапії.
38. Позиція психолога в екзистенціальній психотерапії.
39. Вимоги і очікування від клієнта в екзистенціальній психотерапії.
40. Техніки в екзистенціальній психотерапії.
41. Основні положення гештальттерапії.
42. Механізми порушення процесу саморегуляції з точки зору гештальттерапії.
43. Цілі корекції в гештальттерапії.
44. Позиція психолога в гештальттерапії.
45. Вимоги і очікування від клієнта в гештальттерапії.
46. Техніки гештальттерапії.
47. Оцінка ефективності психотерапії. Чинники, що визначають ефективність психотерапії.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.

4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

5. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %.

Розробник:
доцент кафедри
психології діяльності
в особливих умовах

Наталя АФАНАСЬЄВА